

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ

Популярність футболу не викликає сумнівів, футбол залишався одним з найпопулярніших спортивних видів у світі з великою кількістю активних гравців та прихильників. В той же час, у сучасному світі виявлення та розвиток талановитих спортсменів у футболі є важливою задачею для клубів, національних федерацій та тренерських штабів. Прогнозування потенціалу виступів у ранньому віці є складним процесом, особливо оскільки чинники та вимоги до успіху на вищому рівні у футболі є нелінійними та багатофакторними. Один із ключових аспектів, який набуває все більшого значення в процесі розвитку юних футболістів, - це роль соціально-психологічних чинників. Психологічний стан та соціальні взаємовідносини можуть впливати на рівень мотивації, самооцінку та загальний успіх в футболі. Спільність батьків, тренерів, товаришів по команді та інших учасників може суттєво впливати на розвиток футболіста в юному віці.

Розглянуто основні напрямки дослідження зв'язку майбутнього результату з соціально-психологічними характеристиками футболісти. На основі проведеного аналізу літературних джерел доопрацьовано та адаптовано загальна концепт-структура соціально-психологічних характеристик футболістів. Виявлені та структуровані психологічні та соціальні характеристики у три групи, які впливають на подальший успіх та становлення футболістів у майбутньому: психологічні чинники, які безпосередньо пов'язані з особистістю спортсмена; зовнішні соціальні фактори, які пов'язані з навчально-тренувальним процесом у футболі; показники поведінки гравця в команді, пов'язані з діяльністю у колективі. Це результат можна розглядати, як матеріал для програм розвитку юних футболістів.

Ключові слова: футбол, юні спортсмени, соціально-психологічні чинники.

<http://doi.org/10.31891/pcs.2023.3.6>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Популярність футболу не викликає сумнівів, футбол залишався одним з найпопулярніших спортивних видів у світі з великою кількістю активних гравців та прихильників. За офіційними даними Міжнародної федерації футболу, було зареєстровано більше 260 мільйонів активних гравців у світі, які грали у футбол на різних рівнях, включаючи професіоналів, аматорів та дітей. Також близько п'яти мільйонів осіб задіяні у підготовці та організації: арбітри, тренери, офіційні особи тощо [8, 18].

В той же час, у сучасному світі виявлення та розвиток талановитих спортсменів у футболі є важливою задачею для клубів, національних федерацій та тренерських штабів. Розвиток талантів у футболі стає все більшою актуальною для дослідників і практиків [2, 7, 23]. Відповідно до цього багато футбольних клубів і національних федерацій вкладають значні ресурси у виявлення, визначення та розвиток молодих талановитих футболістів. Існують багато

підходів до виявлення талановитих спортсменів, серед них різні скринінгові та оцінювальні програми; селекція в процесі тренерської роботи та ідентифікація; дослідження взаємозв'язків між показниками гравців та їх подальшої кар'єрою тощо.

Як зазначають фахівці [3, 7, 11], пошук талановитих футболістів та їх подальший розвиток вимагають інтегрованого підходу, де враховуються фізичні, технічні, психологічні та соціальні аспекти. Але у молодшому віці, одним із найактуальніших показників є психологічні та соціальні чинники впливу на зростання та становлення професіоналізму футболіста.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Визначення поняття таланту - це достатньо складна задача, і наразі немає консенсусного визначення. Традиційно талант пов'язується з ідеєю передумови успіху атлета (наприклад, вроджений потенціал) і з результатом процесу вдосконалення. Загальна думка для багатьох видів спорту наступна, спортсменів вважають талановитими, якщо вони виступають краще,

ніж більшість своїх ровесників, або якщо їх сприймають як осіб з потенціалом досягнення елітного рівня [4, 12, 25]. Однак, процес становлення та розвитку юних футболістів є складним та багатограним, і він залежить від багатьох факторів, включаючи технічну підготовку, фізичний стан, тактичні навички та психологічні аспекти [5, 16, 23].

Прогнозування потенціалу виступів у ранньому віці є складним процесом, особливо оскільки чинники та вимоги до успіху на вищому рівні у футболі є нелінійними та багатофакторними [2, 6, 10]. Процес ідентифікації та вдосконалення талановитого спортсмена повинен відображати довгостроковий процес, оскільки короткостроковий успіх може мати обмеження. Важливо, що специфіка кожного самого виду спорту відіграє важливу роль у виявленні та розвитку майбутнього професійного гравця високого класу [16]. Як стверджують фахівці, необхідно також враховувати еволюційні тенденції виду спорту, щоб передбачити, які навички та здібності, будуть лежати в основі успішних виступів в майбутньому [21].

Спеціалісти вважають, що один із ключових аспектів, який набуває все більшого значення в процесі розвитку юних футболістів, - це роль соціально-психологічних чинників. Психологічний стан та соціальні взаємовідносини можуть впливати на рівень мотивації, самооцінку та загальний успіх в футболі. Спільність батьків, тренерів, товаришів по команді та інших учасників може суттєво впливати на розвиток футболіста в юному віці [14, 19].

Протягом останніх років було опубліковано зростаючу кількість дослідницьких статей на цю тему, різноманітних наукових книг та підручників тощо. Фахівці стверджують, що подальше розуміння психосоціальних факторів та їх впливу на розвиток таланту може підтримати дослідників та тренерів з футболу у перегляді та розробці їхніх практик пошуку та становленні обдарованих юних футболістів. розвитку таланту [7, 8, 11, 17, 20].

Також значну роль відіграють соціальні впливи (наприклад, батьки або ровесники) та їх взаємодія з індивідуальними психологічними характеристиками юних футболістів (наприклад, дисципліна чи мотивація) [17]. Це впливає або корегує

поведінку спортсменів у навчально-тренувальній та змагальній діяльності.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Значна кількість напрямків, підходів та результатів світових досліджень з вказаного напрямку на сучасному етапі потребує певної структуризації та адаптування отриманих результатів. Актуальність дослідження полягає у встановленні певної структури соціально-психологічних чинників у сучасній системі підготовки юних футболістів.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження – систематизувати та структурувати соціально-психологічні чинники у сучасній системі підготовки юних футболістів, які пов'язані зі становленням спортсменів.

Матеріали та методи дослідження. Основним методом дослідження є аналіз науково-методичної літератури та джерел Інтернет, також використовувалися методи аналізу та синтезу інформації. Були проведені пошуки за допомогою веб-сервісу Google Scholar (scholar.google.com), який дозволяє користувачам шукати наукові публікації, наукові статті, книги та інші наукові джерела в Інтернеті. А також був проведено пошук джерел у раніше опублікованих оглядових статтях. Пошук в базах даних проводився з моменту створення бази даних до 14 серпня 2023 року. Використовувалися різні комбінації ключових слів пов'язані зі соціально-психологічними чинниками у сучасній системі підготовки юних футболістів.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Розглянемо основні напрямки дослідження зв'язку майбутнього результату з соціально-психологічними характеристиками футболіста та основі аналізу побудуємо загальну структуру. Слід зазначити, що чітко відокремити певні напрямки достатньо важко, інколи взагалі не можливо, тому що вони тісно взаємопов'язані між собою. Тому

відокремлюють головний фактор, а інші пов'язані з ним.

Одним із найбільш часто досліджуваним поведінковим фактором, пов'язаним з розвитком талантів у футболі, є характерні для футболу навчально-тренувальна та ігрова (змагальна) діяльність [1, 20]. Об'єм ігрової практики та підхід тренера до структури навчально-тренувального процесу, може вплинути на рівень здібностей гравця та рівень, до якого він може досягнути у своїй кар'єрі. Так гравці-чоловіки, які досягли та зберегли професійну футбольну кар'єру, у дитинстві більше займаються футболу та мали більше ігрової практики, ніж ті, хто не досягає елітного рівня [10, 15]. Більше того, фахівці [22] повідомили, що показники спортсменів у процесі гри у футбол краще прогнозує футбольні здібності, ніж показники під час тренування.

Наступним напрямком, який часто зустрічається у сучасних дослідженнях є роботи пов'язані з особистісними показниками спортсменів [20]. У рамках теми тренерської практики важливим є мотивація спортсменів (мотиваційна орієнтація). З цим пов'язані різні психологічні аспекти, такі як задоволення грою, забезпечення відповідного рівня викликів, змагань для гравців, внутрішня мотивація, орієнтована на завдання поведінка тощо. Тренеру треба розуміти, що не дивлячись на важливість для моторного, когнітивного, перцептивного та соціального розвитку, ігрова практика також вважається приємною для дітей [9, 14].

Також один із популярних напрямків дослідження пов'язана зі взаємодією з зовнішнім середовищем [20, 24]. Одним із основних факторів пов'язано з діяльністю тренера. Тренери з більшою ймовірністю сприятимуть розвитку спортсменів, якщо поведінково вони: включають і заохочують формальну та неформальну діяльність, пов'язану з футболу; використовують поведінкові та психологічні завдання зі своїми гравцями; сприяти мотиваційному клімату, орієнтованому на завдання тощо. Однак, як зазначено фахівцями [13], діяльність тренера, безсумнівно, є значним зовнішнім соціальним фактором, який впливає на розвиток талантів у футболі, є й інші люди, які вносять значний вклад у розвиток дітей. Батьки, брати і сестри, однолітки та вчителі відіграють впливову

роль у розвитку спортсменів через їхні взаємовідносини, які, у свою чергу, можуть прямо чи опосередковано впливати на важливі психологічні та поведінкові характеристики [17].

Проведений аналіз літературних джерел показав різноманітність підходів та напрямків досліджень. Це дозволяє нам доопрацювати та адаптувати загальну концепт-структуру соціально-психологічних характеристик футболістів. Схематично вона представлена на Рис. 1. та відображає основні елементи.

Виявлені та структуровані психологічні та соціальні характеристики, які впливають на подальший успіх та становлення футболістів у майбутньому. Це результат можна розглядати, як матеріал для програм розвитку талантів в футболі [23, 24]. На основі структурування проаналізованих даних [10, 14, 20, 21] відокремленні три загальні групи психологічних чинників:

1. Психологічні чинники, які безпосередньо пов'язані з особистістю спортсмена. Це його внутрішні характеристики, які розвиваються протягом навчально-тренувального процесу та пов'язані з розвитком таланту в футбол. Особистісні характеристики футболістів-дітей відіграють надзвичайно важливу роль у їх становленні та розвитку як професійних спортсменів. Ці характеристики визначають їхні можливості в досягненні високих спортивних результатів, розвитку внутрішньої мотивації та волі до досягнення цілей. Навички самодисципліни, відданості, внутрішньої мотивації та волевиявлення допомагають юним футболістам подолати труднощі та тривожні моменти у тренуваннях і гри на полі.

Загалом, особистісні якості визначають психологічну стійкість та розвиток футбольного таланту у дітей, сприяючи їхньому зростанню та досягненню потенціалу у цій спортивній галузі. В цілому на основі аналізу виявлено більше 20 таких характеристик: дисципліна, самоконтроль, самосвідомість, адаптивний перфекціонізм, самоприйняття, орієнтація на завдання, відданість, визначеність, внутрішня мотивація, саморегуляція, стійкість, наполегливість, невербальний інтелект, страх провалу, рефлексивні навички, задоволення, сприйняття власної майстерності, навички передбачення, навички прийняття рішень,

відкладання задоволення, стратегії подолання тощо.

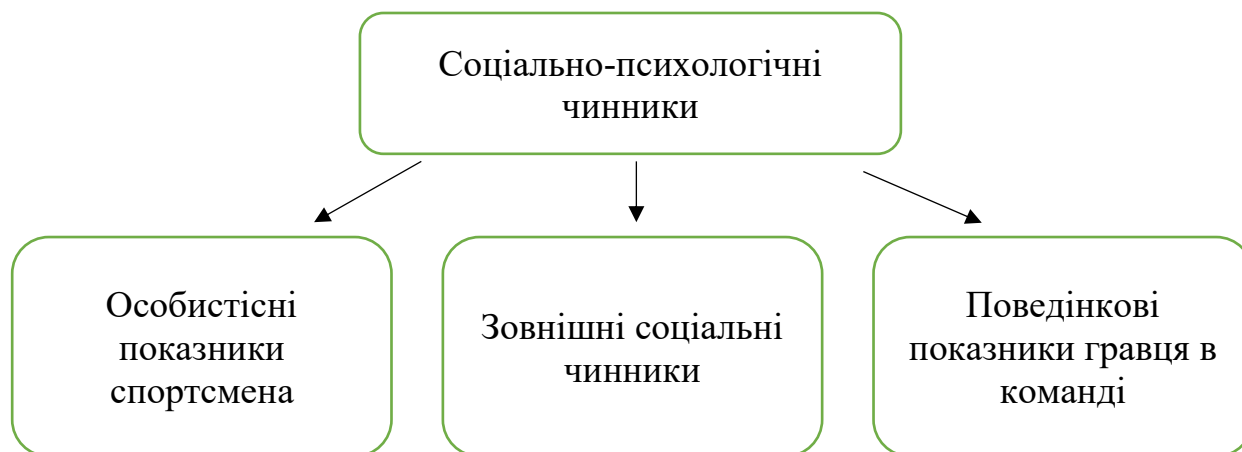

Рис. 1. Концепт-структура соціально-психологічних характеристик футболістів

2. Зовнішні соціальні фактори, які пов'язані з навчально-тренувальним процесом у футболі. Соціальні психологічні характеристики футболістів-дітей, а також вплив різних соціальних аспектів на становлення та розвиток їх таланту, є важливою темою для наукових досліджень та практичної роботи. Соціальні психологічні характеристики футболістів-дітей є ключовими факторами у становленні та розвитку їхнього таланту. Взаємодія з родиною, тренером, гравцями, оточенням та культурним середовищем має значущий вплив на психологічний розвиток молодих гравців. Спільно з батьками, тренерами та спортивними товаришами, діти формують свою самоідентичність, мотивацію та психологічну стійкість.

Успішний розвиток таланту у футболі може бути підтриманий родинними взаємовідносинами, де батьки сприяють мотивації та психологічному комфорту гравця. Тренер також відіграє важливу роль у формуванні психологічної готовності гравця до викликів спорту. Сприяння від оточення та адаптація навчальних та тренувальних методик під соціокультурний контекст може позитивно впливати на молодих футболістів.

Культурні та соціальні особливості впливають на самоідентифікацію гравців та їхню мотивацію. Спортивні спільноти та рівні можуть підтримувати віру гравців у власні здібності. Усі ці соціальні фактори має сенс враховувати при формуванні програм розвитку молодих футболістів для забезпечення їхнього психологічного та спортивного успіху.

Виявлено також більше 20 різних зовнішніх соціальних факторів, пов'язаний з розвитком таланту в футболі: відносини з братами і сестрами, підтримка тренера, досвід друзів/ровесників, підхід у вихованні батьками, атмосфера у родині, відносини гравця з батьками, соціальний статус, розуміння професійної кар'єри спортсмена, відносини батьків та тренера, соціальна підтримка, відносини між тренером та гравцями, сприйняття тренером гравця та його ігрової здібності, ефективно навчальне середовище, довіра тренера, футбольна культура тощо.

3. Показники поведінки гравця в команді, пов'язані з діяльністю у колективі (команді). Соціальні психологічні характеристики футболістів, які виникають в команді гравців, включають в себе різноманітні аспекти взаємодії та відносин внутрішньої команди. Ці характеристики грають важливу роль у становленні та розвитку таланту футболістів.

Ідентифіковано декілька таких психологічних характеристик: адаптивний образ життя та вольова поведінка, кількість залученості до футбольної практики, якість футбольної практики та гри, відповідне використання стратегій подолання труднощів в колективі, здатність демонструвати постійно високий рівень технічної та тактичної гри в футбол.

Наведена структура демонструє ці психологічні, соціальні та поведінкові показники, а також певні взаємозв'язки між ними, які сприяють кар'єрному росту гравця.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Розглянуто основні напрямки дослідження зв'язку майбутнього результату з соціально-психологічними характеристиками футболістів. На основі аналізу літературних джерел нами доопрацьовано та адаптована загальна концепт-структура соціально-психологічних характеристик футболістів. Виявлені та структуровані характеристики, які впливають на подальший успіх та становлення

футболістів у майбутньому. На основі структурування проаналізованих даних відокремленні три загальні групи психологічних чинників: психологічні чинники, які безпосередньо пов'язані з особистістю спортсмена; зовнішні соціальні фактори, які пов'язані з навчально-тренувальним процесом у футболі; показники поведінки гравця в команді, пов'язані з діяльністю у колективі (команді). Наведена структура демонструє ці психологічні, соціальні та поведінкові показники, а також певні взаємозв'язки між ними, які сприяють кар'єрному росту гравця.

Література

1. Байрачний О.В. Пріоритетність спортивного результату як головний деструктивний фактор в системі підготовки юних футболістів 6-13 років. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2021. № 8 (139). С. 16-19.
2. Воронова В., Шинкарук О., Борисова О., Хмельницька І., Костюкевич В. Особливості прояву особистісних якостей спортсменів різної статі у футболі. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2019. № 3. С. 78-89.
3. Гринь О.Р. Психологічне забезпечення та психологічний супровід підготовки кваліфікованих спортсменів: навч. посіб. К.: НУФВСУ, Олімп. Література. 2015.
4. Латишев М., Квасниця О., Спесивих О., Квасниця І. Прогнозування: методи, критерії та спортивний результат. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2019. № 1. С. 39-47.
5. Проценко А.А., Кириєнко О.Г. Роль тренера в психологічній підготовці футболістів. *Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали XIV міжнародної Інтернет-конференції (Мелітополь, 25-27 січня, 2022 року)*. С. 133-134.
6. Шевченко А.Ю., Бойченко С.В. Структура і зміст процесу підготовки юних футболістів на етапі початкової підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2014. № 6 (49). С. 147-155
7. Bergeron M.F., Mountjoy M., Armstrong N., Chia M., Côté J., Emery C.A., Faigenbaum A., Hall G., Kriemler S., Léglise M., Malina R.M. International Olympic Committee consensus statement on youth athletic development. *British Journal of Sports Medicine*. 2015. № 49(13). P. 843-851.
8. FIFA. The Vision 2020-2023. Access Mode: <https://publications.fifa.com/en/vision-report-2021/> (дата звернення: 12.08.2023).
9. Ford P.R., Ward P., Hodges N.J., Williams A.M. The role of deliberate practice and play in career progression in sport: the early engagement hypothesis. *High ability studies*. 2009. № 20(1). P. 65-75.
10. Ford P.R., Williams A.M. The developmental activities engaged in by elite youth soccer players who progressed to professional status compared to those who did not. *Psychology of sport and exercise*. 2012. № 13(3). P. 349-352.
11. Forsman H., Blomqvist M., Davids K., Liukkonen J., Konttinen N. Identifying technical, physiological, tactical, and psychological characteristics that contribute to career progression in soccer. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2016. №11(4). P. 505-513.
12. Furley P. What modern sports competitions can tell us about human nature. *Perspectives on Psychological Science*. 2019. № 14(2). P. 138-155.
13. Gledhill A., Harwood C. A holistic perspective on career development in UK female soccer players: A negative case analysis. *Psychology of Sport and Exercise*. 2015. № 21. P. 65-77.
14. Höner O., Feichtinger P. Psychological talent predictors in early adolescence and their empirical relationship with current and future performance in soccer. *Psychology of Sport and Exercise*. 2016. № 25. P. 17-26.
15. Hornig M., Aust F., Güllich A. Practice and play in the development of German top-level professional football players. *European journal of sport science*. 2016. № 16(1). P. 96-105.
16. Huijgen B.C., Elferink-Gemser M.T., Lemmink K.A., Visscher C. Multidimensional performance characteristics in selected and deselected talented soccer players. *European Journal of Sport Science*. 2014. № 14(1). P. 2-10.
17. Ivarsson A., Kilhage-Persson A., Martindale R., Priestley D., Huijgen B., Arden C., McCall A. Psychological factors and future performance of football players: A systematic review with meta-analysis. *Journal of Science and Medicine in Sport*. 2020. № 23(4). P. 415-420.
18. Kelly A.L., Williams C.A., Cook R., Sáiz S.L., Wilson M.R. A Multidisciplinary Investigation into the Talent Development Processes at an English Football Academy: A Machine Learning Approach. *Sports*. 2022. № 10. P. 159.

19. Leyhr D., Kelava A., Raabe J., Höner O. Longitudinal motor performance development in early adolescence and its relationship to adult success: An 8-year prospective study of highly talented soccer players. *PLoS One*. 2018. №13(5). e0196324.
20. Murr D., Feichtinger P., Larkin P., O'Connor D., Hoener O. Psychological talent predictors in youth soccer: A systematic review of the prognostic relevance of psychomotor, perceptual-cognitive, and personality-related factors. *PLoS One*. 2018. № 13(10). e0205337.
21. Reilly T., Williams A.M., Nevill A., Franks A. A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *Journal of Sports Sciences*. 2000. № 18(9). P. 695-702.
22. Roca A, Williams AM, Ford PR. Developmental activities and the acquisition of superior anticipation and decision making in soccer players. *Journal of sports sciences*. 2012. № 30(15). P. 1643-1652.
23. Unnithan V., White J., Georgiou A., Iga J., Drust B. Talent identification in youth soccer. *Journal of Sports Sciences*. 2012. № 30(15). P. 1719-1726.
24. Williams AM, Reilly T. Talent identification and development in soccer. *Journal of Sports Sciences*. 2000. № 18(9). P. 657-667.
25. Williams AM. Perceptual skill in soccer: Implications for talent identification and development. *Journal of Sports Sciences*. 2000. № 18(9). P. 737-750.

References

1. Bayrachny O.V. The priority of sports results as the main destructive factor in the training system of young football players aged 6-13. Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanova. 2021. No. 8 (139). P. 16-19.
2. Voronova V., Shinkaruk O., Borisova O., Khmelnytska I., Kostyukevich V. Peculiarities of manifestation of personal qualities of athletes of different sexes in football. Physical education, sport and health culture in modern society. 2019. No. 3. P. 78-89.
3. Hryn O.R. Psychological support and psychological support for the training of qualified athletes: training manual. K.: NUFVSVU, Olympic literature. 2015.
4. Latsyhev M., Kvasnytsia O., Spesyvykh O., Kvasnytsia I. Forecasting: methods, criteria and sports results. Sports Bulletin of the Dnieper Region. 2019. No. 1. P. 39-47.
5. Protsenko A.A., Kiriienko O.H. The role of the coach in the psychological training of football players. Social and environmental technologies: current problems of theory and practice: materials of the XIV international Internet conference (Melitopol, January 25-27, 2022). P. 133-134.
6. Shevchenko A.Yu., Boychenko S.V. The structure and content of the training process of young football players at the stage of initial training. Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanova. 2014. No. 6 (49). P. 147-155.
7. Bergeron M.F., Mountjoy M., Armstrong N., Chia M., Côté J., Emery C.A., Faigenbaum A., Hall G., Kriemler S., Léglise M., Malina R.M. International Olympic Committee consensus statement on youth athletic development. *British Journal of Sports Medicine*. 2015. № 49(13). P. 843-851.
8. FIFA. The Vision 2020-2023. Access Mode: <https://publications.fifa.com/en/vision-report-2021/> (дата звернення: 12.08.2023).
9. Ford P.R., Ward P., Hodges N.J., Williams A.M. The role of deliberate practice and play in career progression in sport: the early engagement hypothesis. *High ability studies*. 2009. № 20(1). P. 65-75.
10. Ford P.R., Williams A.M. The developmental activities engaged in by elite youth soccer players who progressed to professional status compared to those who did not. *Psychology of sport and exercise*. 2012. № 13(3). P. 349-352.
11. Forsman H., Blomqvist M., Davids K., Liukkonen J., Kontinen N. Identifying technical, physiological, tactical, and psychological characteristics that contribute to career progression in soccer. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 2016. №11(4). P. 505-513.
12. Furlley P. What modern sports competitions can tell us about human nature. *Perspectives on Psychological Science*. 2019. № 14(2). P. 138-155.
13. Gledhill A., Harwood C. A holistic perspective on career development in UK female soccer players: A negative case analysis. *Psychology of Sport and Exercise*. 2015. № 21. P. 65-77.
14. Höner O., Feichtinger P. Psychological talent predictors in early adolescence and their empirical relationship with current and future performance in soccer. *Psychology of Sport and Exercise*. 2016. № 25. P. 17-26.
15. Hornig M., Aust F., Güllich A. Practice and play in the development of German top-level professional football players. *European journal of sport science*. 2016. № 16(1). P. 96-105.
16. Huijgen B.C., Elferink-Gemser M.T., Lemmink K.A., Visscher C. Multidimensional performance characteristics in selected and deselected talented soccer players. *European Journal of Sport Science*. 2014. № 14(1). P. 2-10.
17. Ivarsson A., Kilhage-Persson A., Martindale R., Priestley D., Huijgen B., Ardern C., McCall A. Psychological factors and future performance of football players: A systematic review with meta-analysis. *Journal of Science and Medicine in Sport*. 2020. № 23(4). P. 415-420.
18. Kelly A.L., Williams C.A., Cook R., Sáiz S.L., Wilson M.R. A Multidisciplinary Investigation into the Talent Development Processes at an English Football Academy: A Machine Learning Approach. *Sports*. 2022. № 10. P. 159.
19. Leyhr D., Kelava A., Raabe J., Höner O. Longitudinal motor performance development in early adolescence and its relationship to adult success: An 8-year prospective study of highly talented soccer players. *PLoS One*. 2018. №13(5). e0196324.

20. Murr D., Feichtinger P., Larkin P., O'Connor D., Hoener O. Psychological talent predictors in youth soccer: A systematic review of the prognostic relevance of psychomotor, perceptual-cognitive, and personality-related factors. *PLoS One*. 2018. № 13(10). e0205337.
21. Reilly T., Williams A.M., Nevill A., Franks A. A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *Journal of Sports Sciences*. 2000. № 18(9). P. 695-702.
22. Roca A, Williams AM, Ford PR. Developmental activities and the acquisition of superior anticipation and decision making in soccer players. *Journal of sports sciences*. 2012. № 30(15). P. 1643-1652.
23. Unnithan V., White J., Georgiou A., Iga J., Drust B. Talent identification in youth soccer. *Journal of Sports Sciences*. 2012. № 30(15). P. 1719-1726.
24. Williams AM, Reilly T. Talent identification and development in soccer. *Journal of Sports Sciences*. 2000. № 18(9). P. 657-667.
25. Williams AM. Perceptual skill in soccer: Implications for talent identification and development. *Journal of Sports Sciences*. 2000. № 18(9). P. 737-750.

Abstract
ROMANIUK Maksym

**THE ROLE OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE MODERN SYSTEM OF TRAINING
YOUNG FOOTBALL PLAYERS**

The popularity of soccer is beyond doubt, soccer has remained one of the most popular sports in the world with a large number of active players and supporters. In today's world, identifying and developing talented athletes in football is an important task for clubs, national federations and coaching staffs. Talent development in football is becoming increasingly relevant for researchers and practitioners. Specialists believe that one of the key aspects, which is gaining more and more importance in the process of development of young football players, is the role of social and psychological factors. Psychological state and social relationships can influence the level of motivation, self-esteem and overall success in football. The community of parents, coaches, teammates and other participants can significantly influence the development of a football player at a young age

The purpose of the study is to systematize and structure the socio-psychological factors in the modern system of training young football players, which are related to the development of athletes. Research materials and methods. The main research method is the analysis of scientific and methodical literature and Internet sources, methods of information analysis and synthesis were also used. Searches were conducted using Google Scholar, a web service that allows users to search for scholarly publications, scholarly articles, books, and other scholarly sources on the Internet. A search for sources in previously published review articles was also conducted. Various combinations of keywords related to social and psychological factors in the modern system of training young football players were used.

Based on the analysis of literary sources, we refined and adapted the general concept structure of the social and psychological characteristics of football players. Identified and structured characteristics that affect the further success and development of football players in the future. Based on the structuring of the analyzed data, three general groups of psychological factors are separated: psychological factors that are directly related to the athlete's personality; external social factors related to the educational and training process in football; indicators of the behavior of the player in the team, related to the activity in the collective (team). The above framework demonstrates these psychological, social and behavioral indicators, as well as certain interrelationships between them, which contribute to the player's career growth.

Keywords: football, young athletes, social and psychological factors.

Стаття надійшла до редакції 09.08.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Романюк М. (2023) Роль соціально-психологічних чинників у сучасній системі підготовки юних футболістів. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2023. № 3. С. 50-56.

Romaniuk M. (2023) The role of social and psychological factors in the modern system of training young football players. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, № 3, pp. 50-56.